

Russia's Approach to the Islamic Emirate of Afghanistan: Security and Geopolitical Engagement in Light of the 2021 National Security Strategy

Rohollah Eslami¹
Alireza Ansary Kargar²
Atiqullah Rahimi³

Received: 2024-12-29

Revised: 2025-01-28

Accepted: 2025-04-11

Available Online: 2025-07-16

How to cite this article:

Eslami, R., Ansary Kargar, A. & Rahimi, A. (2025). Russia's Approach to the Islamic Emirate of Afghanistan: Security and Geopolitical Engagement in Light of the 2021 National Security Strategy, *Iranian Research Letter of International Politics*, 13 (02), 300 - 323 .(in Persian with English abstract)
<https://doi.org/10.22067/irlip.2025.91403.1608>

1-INTRODUCTION

to varying degrees, influenced the strategic and security policymaking of regional countries. Afghanistan, due to its proximity to Russia's sphere of influence, namely Central Asian countries, holds significant geopolitical importance for Moscow. In its 2021 National Security Strategy document, Russia, adopting a comprehensive approach to the concept of security, indirectly addressed the potential threats emanating from Afghanistan's territory following the ascension to the power of the Islamic Emirate in 2021.

With the alteration in Afghanistan's political system and the return of the Islamic Emirate to power in 2021, not only has Afghanistan's internal affairs undergone transformation, but regional actors have also reassessed their policies within the framework of their national interests and security. Russia, as a country with prior experience of military presence in Afghanistan (1979-1989), has been influenced by Afghanistan's internal conditions and power transitions, both historically and geopolitically.

Given this interconnectedness, Russia, particularly after the withdrawal of U.S. forces in 2021, sought to capitalize on the opportunity to reestablish its historical and geopolitical position. The reassessment of the role of regional powers, especially Russia, regarding the

1. Associate Professor, Department of Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

2. Assistant professor, Department of International Relations, faculty of Law and Political Science, Jami University, Herat, Afghanistan

3. Assistant professor, Department of International Relations, faculty of Law and Political Science, Jami University, Herat, Afghanistan

actions of the Islamic Emirate in regional processes remains an underexplored subject. In the international system, every country relies on one or more strategic documents that outline strategies to ensure its existence, safeguard, and expand its national interests and objectives.

Russia's 2021 National Security Strategy is among the most significant documents concerning its strategic security affairs. Although Russia revises its national security strategy every six years in response to domestic and international conditions, this document, designed under unique circumstances, reflects a shift in Russia's security approach. Russia's approach to the Taliban provides insights into Afghanistan's evolving geopolitical landscape and its implications for regional security and stability. The Islamic Emirate, as a de facto actor (a prevailing reality), currently holds authority over Afghanistan and has played a pivotal role in Afghanistan's political affairs for over two decades as an alternative to the Republican system. The Taliban's transition from a group to a government/state in 2021 has transformed the security order in Central Asia. In this regard, security orders, as dynamic processes, effectively shape the security doctrines of regional power.

2-THEORETICAL FRAMEWORK

The withdrawal of American forces from Afghanistan has effectively created an opportunity for influential regional actors to occupy the strategic and political space vacated by the United States. This development can be examined within a broader framework of realism, particularly through the lens of offensive realism. Offensive realism, a subcategory of neoclassical realism, posits that the anarchic structure of the international system compels states to maximize their relative power. Given that security and survival are not inherently assured, states endeavor to secure themselves both by enhancing their power and expanding their influence. From this perspective, the anarchic nature of the international system imposes a behavioral pattern on states, motivating them to pursue greater influence as a means of securing their status and position. John Mersheimer, a leading proponent of offensive realism, identifies three core drivers behind state behavior: the anarchic structure of the international system, the offensive capabilities possessed by all states, and the uncertainty regarding the intentions of other actors. A central tenet of this approach is that revisionist states aspire to achieve hegemonic status within the international order and strive to alter the distribution of power in their favor, as survival in such a system necessitates aggressive behavior.

3-METHODOLOGY

This study utilizes an analytical-explanatory research methodology to facilitate an accurate depiction of phenomena while also establishing a foundation for elucidating their causes, interrelations, and consequences. This approach is anchored in logical reasoning and evidence-based analysis, enabling more profound and systematic comprehension of the subject under investigation. Primary data were sourced from library materials and reputable

news agencies to ensure both the theoretical coherence of the research and its pertinence to current and empirical developments.

4- RESULTS & DISCUSSION

subsequent re-emergence of the Islamic Emirate resulted in the establishment of a novel political landscape in Afghanistan, altering the positions of both domestic and foreign actors involved in the country.

Russia's approach to the Islamic Emirate has been formulated in two dimensions: security and political interactions. Security Dimension: This encompasses security mechanisms centered on Afghanistan, military exercises, and support for the Islamic Emirate's anti-ISIS policies. Political Dimension: Russia engages with the Islamic Emirate as part of its strategy to counter U.S. unilateralism through mechanisms such as the Moscow Format and the Regional Contact Group, while also seeking influence at regional political summits (e.g., Doha meetings).

From Russia's perspective, the Taliban's anti-ISIS policies are considered a positive measure in combating terrorism. However, one of the major challenges confronting the Islamic Emirate is the lack of international recognition, which impacts the legitimacy of the government and can potentially lead to political isolation. In this context, Russia's political engagement with the Islamic Emirate was perceived as an opportunity for Afghanistan.

5- CONCLUSIONS

As one of the principal actors in Central Asia, Russia has consistently been influenced by Afghanistan's internal development due to its geographical proximity to Russia's geopolitical sphere of influence. Consequently, Russia's political and security strategies have often been characterized by contradictions but generally tend toward cooperation. Following its return to power in 2021, the Islamic Emirate requires substantial regional cooperation to ensure stability and security. Through such cooperation, Kabul established a foundation for political stability and economic development. While regional countries perceive the Islamic Emirate's rule as both an accomplishment and an opportunity, security concerns remain their primary consideration. To ensure that the Taliban remained aligned with its interests, Russia endeavored to strengthen this actor as part of its broader strategy to counter U.S. unilateralism. Mechanisms such as the Moscow Format and Regional Contact Group are considered Russian initiatives to facilitate regional legitimacy for the Islamic Emirate.

Key Words: Moscow Format, Security Strategy, Unilateralism, Geopolitics, Political Engagement.

رویکرد روسیه به امارت اسلامی افغانستان: تعامل امنیتی و ژئوپلیتیک در پرتو سند امنیت ملی ۲۰۲۱

روح اله اسلامی^۱

علیرضا انصاری کارگر^۲

عتیق الله رحیمی^۳

چکیده

تحولات و دگرگونی‌های افغانستان در بازه‌های زمانی مختلف، به نحوی بر سیاست‌گذاری‌های راهبردی و امنیتی کشورهای منطقه تأثیر گذاشته است. این کشور به دلیل همجواری با «حیاط خلوت» روسیه، یعنی کشورهای آسیای مرکزی، از جایگاه ژئوپلیتیکی ویژه‌ای برای مسکو برخوردار است. روسیه در سند راهبردی امنیت ملی ۲۰۲۱، با نگاهی گسترده به مفهوم امنیت، تهدیدات ناشی از قلمرو افغانستان پس از به قدرت رسیدن امارت اسلامی در سال ۲۰۲۱ را به صورت غیرمستقیم بررسی کرده است. بر این اساس، مقاله حاضر تلاش دارد به این پرسش پاسخ دهد که رویکرد امنیتی و ژئوپلیتیکی روسیه نسبت به امارت اسلامی، در چارچوب سند امنیت ملی ۲۰۲۱، چگونه تعریف شده است؟ فرضیه نویسنده‌گان بر این استوار است که مسکو، در چارچوب این سند، به دنبال تعاملات امنیتی و ژئوپلیتیکی با بازیگران جدید در کابل می‌باشد. برای پاسخ به این پرسش و بررسی فرضیه، از روش تحقیق تحلیلی - تبیینی استفاده و داده‌های اولیه از منابع کتابخانه‌ای و خبرگزاری‌های معتبر گردآوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که رویکرد روسیه به امارت اسلامی در دو بُعد امنیتی و سیاسی طراحی شده است. در بُعد امنیتی، این رویکرد شامل سازوکارهای امنیتی با محوریت افغانستان، همکاری‌های نظامی و رزمایش‌ها، و حمایت از سیاست‌های ضد داعشی امارت اسلامی می‌باشد. در بُعد سیاسی نیز، روسیه در راستای مقابله با یک‌جانبه‌گرایی آمریکا، از مکانیسم‌هایی نظیر «الگوی فرمت مسکو» و «کمیته تماس منطقه‌ای» بهره می‌گیرد و تلاش می‌کند در نشست‌های سیاسی منطقه‌ای، همچون نشست دوحه، نفوذ بیشتری کسب کند.

واژگان کلیدی: فرمت مسکو، راهبرد امنیتی، یک‌جانبه‌گرایی، ژئوپلیتیک، تعاملات سیاسی

۱. دانشیار علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، نویسنده مسئول؛
eslami.r@um.ac.ir

۲. استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه جامی، هرات، افغانستان
alirezaansary@yahoo.com

۳. استادیار گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه جامی، هرات، افغانستان
tiqrahimi11@gmail.com

مقدمه

با تغییر نظام سیاسی در افغانستان و بازگشت مجدد حکومت امارت اسلامی در سال ۲۰۲۱ نه تنها امور داخلی افغانستان دگرگون گردیده بلکه بازیگران منطقه‌ای هم با توجه به تحولات ایجاد شده رویکردهای متفاوتی را در چارچوب منافع و امنیت ملی خود بازنگری کرده‌اند. گرچه رقابت امنیتی یک امر روزمره در نظام بین‌الملل است (Mersheimer, 2011, p. 355)؛ ولی این رقابت عموماً براساس یک سلسله اهداف راهبردی تبیین و طراحی می‌گردد.

افغانستان همواره محیطی برای مناقشه بوده است، تاریخ سیاسی این کشور نشان داده که افغانستان به تعبیر سان‌تزو^۱ «زمین گرفتارکننده» است (Tzu, 2024, p. 53)؛ به نحوی که قدرت‌های بزرگ در بازه‌های زمانی گوناگون نتوانستند در این قلمرو سلطه خود را تداوم دهند. در جوامع دستخوش دگرگونی چون افغانستان عوامل متعدد داخلی و بیرونی نقش بارزی داشته‌اند؛ شاید بتوان برجسته‌ترین عامل بی‌ثباتی در این کشور را نبود یک دولت واحد متمرکز و قدرتمند مستقل دانست؛ از این‌رو سرشت افغانستان با منازعات داخلی، رقابت قدرت‌های منطقه و تقابل قدرت‌های بزرگ گره خورده است. (Haidari & Simbar, 2024, p. 4) روسیه به‌عنوان کشوری که تجربه حضور (۱۹۷۹ - ۱۹۸۹) در افغانستان را داشته؛ نه تنها از لحاظ تاریخی بلکه ژئوپلیتیکی به نحوی متأثر از شرایط داخلی و جابه‌جایی قدرت^۲ در این کشور بوده است. با ابتناء به این پیوستگی، روسیه به‌ویژه بعد از خروج نیروهای آمریکایی در سال ۲۰۲۱، منتظر فرصت بوده تا بتواند جایگاه تاریخی و ژئوپلیتیکی خود را احیا نماید؛ زیرا یکی از موضوعات محوری در روابط بین‌الملل سازمان‌دهی به نظم‌های منطقه‌ای است (Sinaee et al., 2024, p. 167) قدرت‌های بزرگ از آنجایی که راهبردهای طویل‌مدتی را در خط مش سیاسی - امنیتی خود طراحی می‌کنند، در چنین سندهای راهبردی همواره شرایط عینی - هنجاری متحول می‌گردد. روسیه به‌طور مستقیم و غیر مستقیم موضوع بسیاری از رقابت‌های ژئوپلیتیکی بوده است از هارتلند گرفته تا سد نفوذ. (Karami, 2024, p. 313) از این‌رو این کشور سعی کرده تا به‌عنوان یک بازیگر منطقه‌ای در اسناد راهبردی جایگاه و مواضع خود را نسبت به تحولات محیطی تعیین نماید.

سند راهبرد امنیت ملی سال ۲۰۲۱^۳ روسیه به‌عنوان یکی از اسناد کلیدی در سیاست‌گذاری‌های راهبردی امنیتی این کشور شناخته می‌شود. اگرچه روسیه هر شش سال یک‌بار این سند را با توجه به شرایط داخلی و محیط بین‌المللی بازنگری می‌کند، اما سند ۲۰۲۱ به‌دلیل طراحی در شرایط خاص، بیانگر تغییرات مهمی در رویکرد امنیتی این کشور است. در این سند، روسیه تأکید بیشتری بر امور هنجاری و ارزشی، به‌ویژه در حوزه فرهنگی، دارد و تلاش می‌کند هویت فرهنگی خود را تقویت نماید. با این حال، ماهیت کلی سند بر مفهوم گسترده امنیت متمرکز است، به‌طوری‌که تهدیداتی فراتر از ابعاد نظامی و اقتصادی، از جمله «غرب‌گرایی در

1 . Sun Tzu

2 . Transition of Power

۳. سند راهبرد امنیت ملی فدراسیون روسیه در ۲ ژوئیه ۲۰۲۱ به امضای رئیس‌جمهور ولادیمیر پوتین رسید.

فرهنگ»، نیز به عنوان یک تهدید ملی در نظر گرفته شده‌اند. این نگرش، نشان‌دهنده رویکرد موسع روسیه به امنیت و تلاش برای حفظ استقلال فرهنگی و هویتی در برابر نفوذ ارزش‌های غربی است. در سند راهبرد امنیت ملی روسیه، شکل‌گیری مراکز جدید قدرت در جهان و منطقه و تشدید رقابت میان این مراکز بر سر حوزه‌های نفوذ، به عنوان یکی از ویژگی‌های برجسته وضعیت نظامی-سیاسی جهان مورد تحلیل قرار گرفته است. علاوه بر این، همکاری‌های امنیتی با کشورهای همسایه نیز از اولویت‌های راهبردی روسیه به شمار می‌رود. اگرچه در سند ۲۰۲۱، به صورت مشخص از نحوه تعامل امنیتی و سیاسی روسیه با حکومت امارت اسلامی چیزی گفته نشده است؛ ولی موضوع امنیت به ویژه در امر مبارزه با هراس‌افگنی و تهدیدات مرزی در آسیای مرکزی به نحوی با نوعیت عملکرد و راهبردهای روسیه در قبال امارت اسلامی ارتباط مستقیمی دارد. از لحاظ جغرافیایی روسیه مرز مشترکی با افغانستان ندارد ولی «حیات خلوت» روسیه با افغانستان مرز طولی دارد که لاجرم برای همسایگی جهت‌گیری‌های اصلی سیاست خارجی (Jamshidi & Nooralivand, 2024, p. 9) بایسته می‌شود.

پرداختن به رویکرد امنیتی و ژئوپلیتیکی روسیه نسبت به امور افغانستان انعکاس‌دهنده اهمیت و ضرورت تحقیق است که به بررسی پویایی‌های در حال تحول بین روسیه و طالبان می‌پردازد. این تحقیق می‌تواند چشم‌انداز ژئوپلیتیکی در حال تحول افغانستان و پیامدهای آن برای امنیت و ثبات منطقه‌ای را ارائه دهد؛ زیرا حکومت امارت اسلامی به عنوان یک بازیگر دفاکتو^۱ (یک واقعیت موجود)، برای فعلاً حاکمیت افغانستان را بر عهده دارد و در بیش از دو دهه اخیر هم به عنوان یکی از بازیگران بدیل نظام جمهوری^۲ نقش کلیدی در امور سیاسی افغانستان داشته است، تبدیل شدن طالبان از یک گروه به یک دولت/حکومت در سال ۲۰۲۱ در واقع نظم امنیتی در آسیای مرکزی (Mirfakhrayi, 2024, p. 225) را به نحوی استحاله کرده است.

با توجه به موارد نگاشته شده و ضرورت و اهمیت تحقیق، در این مقاله قصد داریم به این پرسش پاسخ دهیم که رویکرد تعامل امنیتی و ژئوپلیتیکی روسیه به امارت اسلامی در چارچوب سند امنیت ملی ۲۰۲۱ چگونه است؟ فرض نویسندگان بر این استوار می‌باشد که مسکو در چارچوب سند امنیت ملی ۲۰۲۱ در صدد تعامل امنیتی و ژئوپلیتیکی با بازیگران جدید در کابل است. در همین راستا به منظور پاسخ به سوال و اثبات فرضیه روش تحقیق، تحلیلی - تبیینی و به منظور جمع‌آوری داده‌های اولیه از ابزار کتابخانه‌ای و خبرگزاری‌های معتبر استفاده شده است.

۱. پیشینه پژوهش

در بخش پیشینه پژوهش باید گفت که پیرامون موضوع رویکرد روسیه به امارت اسلامی افغانستان: تعامل امنیتی و ژئوپلیتیک در پرتو سند امنیت ملی ۲۰۲۱، تحقیقات علمی خاص و مستقلاً به صورت جامع

1. De facto

۲. نظام جمهوری اسلامی افغانستان در سال ۲۰۲۱ سقوط کرد.

انجام نشده است. جدید بودن این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که امارت اسلامی در سال ۲۰۲۱ به‌طور عملی قدرت سیاسی را در افغانستان به دست گرفت و این تحولات، رفتارها و تعاملات بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی را دستخوش تغییراتی عمده ساخت. با توجه به این شرایط، بازنگری در نقش قدرت‌های منطقه‌ای، به‌ویژه روسیه، نسبت به کنش‌ها و سیاست‌های حکومت امارت اسلامی در روندهای منطقه‌ای، یکی از موضوعات مهم و کمتر مورد بررسی است. این امر، بکر و نو بودن پژوهش حاضر را به‌وضوح نشان می‌دهد. در ادامه، تنها به چند نمونه از مقالات و پژوهش‌هایی اشاره می‌شود که بیشترین ارتباط را با موضوع پژوهش حاضر دارند و می‌توانند تا حدی به درک بهتر موضوع و پیشینه این بحث کمک کنند.

اسلامی و انصاری کارگر (۱۴۰۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان طالبان و سازمان همکاری شانگهای: تأثیر امنیتی بر سیاست و اقتصاد^۱ یافته‌اند که سیاست ضد داعشی طالبان و مبارزه با قاچاق مواد مخدر زمینه همگرایی در امور امنیتی با سازمان خواهد شد، بر علاوه همسویی سیاسی با چین و روسیه که از جمله اعضای کلیدی سازمان همکاری شانگهای قلمداد می‌گردد سبب شده تا امارت اسلامی را در صف ضد یک‌جانبه‌گرایی آمریکا قرار دهد. این تحقیق بیشتر متمرکز بر پویای منطقه‌ای در چارچوب سازمان همکاری شانگهای را تحلیل کرده است.

فخاری (۱۴۰۳)، در مقاله‌ی اقتصاد سیاسی افغانستان در دوران پس از به قدرت رسیدن طالبان (۲۰۲۱ - ۲۰۲۴)، از بُعد اقتصادی سیاسی به مسئله امارت اسلامی پرداخته و نویسنده بر این باور است که طالبان در کاهش بیکاری و فقر، کاهش رکود، افزایش تولید و کسب و کار در داخل عملکرد موفقیت‌آمیز نداشته‌اند ولی در بُعد منطقه‌ای توانسته است در موضوعاتی چون صادرات محصولات کشاورزی و مواد خام نسبت به دوران جمهوریت میزان مبادلات خود را با همسایگان حفظ نماید.

موسوی (۱۴۰۳)، در مقاله‌ای با عنوان تأثیر استراتژی روسیه در آسیای مرکزی بر امنیت افغانستان (۲۰۰۱ - ۲۰۲۰)، نتیجه‌گیری می‌کند که نگرانی روسیه از بابت قاچاق مواد مخدر و ورود گروه‌های افراطی به آسیای مرکزی باعث تشدید امنیت مرز میان روسیه و افغانستان شده است و روسیه سعی کرده در استراتژی خود امنیت مرزی آسیای مرکزی را در اولویت خود قرار دهد.

کریمی فرد (۱۴۰۰)، تلاش کرده تا در مقاله‌ی تبیین سیاست خارجی ایران در قبال طالبان (۱۹۹۶ - ۲۰۲۱)، به موضوع رویکردهای سیاست خارجی ایران در قبال امارت اسلامی بپردازد. یافته‌های نویسنده نشان می‌دهد، ایران با رویکردی پراگماتیستی سعی کرده سیاست خارجی خود را در قبال امارت اسلامی براساس عقلانیت‌گرایی سیاسی، دیپلماسی و میانجیگری میان گروه‌های مختلف افغانی، حفظ و افزایش نفوذ و امنیت ساماندهی نماید.

داودی و کیانی (۱۴۰۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان روسیه و افغانستان پس از ظهور طالبان، نشان می‌دهند که روسیه با اتخاذ رویکرد تاکتیکی و با هدف مدیریت و دفع تهدید در سیاست خارجی خود با افغانستان پرداخته است و روسیه تلاش کرده تا با استراتژی تهاجمی به‌عنوان یک قدرت جهانی وارد پروسه صلح

افغانستان شده و از این رهگذر بتواند سیاست‌های خود را در امور افغانستان مسلط نماید. آنچه در پیشینه اشاره شد، دیده می‌شود که موضوعات اشاره شده به صورت پراکنده به مسئله روسیه و افغانستان پرداخته است. در حالی که این مقاله مصمم است تا به راهبرد امنیتی و سیاسی/ژئوپلیتیکی روسیه در چارچوب یک سند امنیتی در قبال حکومت امارت اسلامی بپردازد.

۲. چارچوب نظری: رئالیسم تهاجمی

خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان در واقع فرصتی شد برای کشورهای قدرتمند منطقه‌ای تا با استفاده از این وضعیت بتوانند جای خالی آمریکا را در تعاملات افغانستان پُر نمایند. بر همین اساس چنین رویکردی در چارچوب رئالیسم به صورت کل و رئالیسم تهاجمی به صورت خاص قابل تبیین و تحلیل است. دولت‌ها به عنوان بازیگران اصلی سیاست بین‌الملل (Ghavam, 2013, p. 298) تلاش می‌کنند تا با ابزاری کردن سازوکارها و اقتدارگرایی محیط بین‌الملل به منظور بیشینه‌سازی منافع خود استفاده بهینه نمایند. بر علاوه واقع‌گرایان تهاجمی چنین استدلال می‌کنند که آنارشی دولت‌ها را وادار می‌سازد تا قدرت یا نفوذ نسبی خود را به حداکثر برسانند چنین نفوذی باعث بیشینه‌سازی امنیت می‌شود.

یکی از ویژگی‌های توضیح واقع‌گرایی از روابط بین‌الملل یا توضیح دولت محور به طور کل، تأکید بر سرشت ذاتاً خطرناک روابط بین‌المللی است. (Brown & Ainley, 2012, p. 128) به تعبیری بدبینی مزمن ویژگی روابط بین‌الملل است. آن‌ها ضمن تأکید بر قدرت و منافع ملی، بر این اعتقادند که اصولاً از بین بردن غریزه قدرت صرفاً یک آرمان است و مبارزه بر سر قدرت در محیط فاقد اقتدار مرکزی صورت می‌گیرد.

رئالیسم تهاجمی یکی از زیرشاخه‌های واقع‌گرایی نوکلاسیک محسوب می‌شود و چنین استدلال می‌کند که آنارشی دولت‌ها را وادار می‌سازد قدرت نسبی خود را به حداکثر برسانند، به دلیل اینکه امنیت و بقا تضمین کننده نیست، با به حداکثر رسانیدن قدرت و نفوذ در اصل امنیت و بقای آن‌ها تضمین می‌گردد. در نظر این رهیافت ساختار آنارشیک صحنه بین‌المللی برای دولت‌ها یک الگوی رفتاری به وجود می‌آورد (Seifzadeh, 2014, p. 169) که براساس آن با توجه به تضمین موقعیت و منزلت خود در صدد گسترش نفوذ می‌شوند. واقع‌گرایی ساختاری تهاجمی این نظر واقع‌گرایان ساختاری تدافعی را که دولت‌ها تنها باید در پی میزان «مناسبی» از قدرت باشند را نمی‌پذیرند. (Griffiths, 2023, p. 60)

خروج نیروهای آمریکا از افغانستان در اصل یک خلاء را به وجود آورد و کشورهایی چون روسیه، چین، ایران تلاش ورزیدند نبود آمریکا را جبران نمایند؛ بدین دلیل که هر موقعیت خاص سیاسی تدوین و اجرای سیاست خارجی خاصی را اقتضاء می‌کند. (Morgenthau, 2014, p. 30) براساس دیدگاه فرید زکریا تصمیم‌گیرندگان زمانی که تصور کنند توانمندی نسبی کشور بیشتر شده است، راهبردهای تهاجمی و با هدف بیشینه‌سازی نفوذ را دنبال می‌کنند.

جان مرشایمر به عنوان یکی از متفکران کلیدی رئالیسم تهاجمی باورمند است که هدف نهایی یک دولت تبدیل شدن به هژمون در نظام بین‌الملل است (Ajili & Rezaei, 2018, p. 171) و این رویکرد در دو انگاری قدرت - امنیت برتری را به امنیت داده و آن را هدف اصلی و غایی دولت‌ها می‌شمارد؛ زیرا ناامنی و ترس

ویژگی همیشگی روابط بین الملل است. مرشایمر دلیل اصلی قدرت طلبی دولت ها را در سه چیز جستجو می کند: ساختار آنارشیک نظام بین الملل؛ توانمندی های تهاجمی که همه دولت ها از آن برخوردارند؛ و عدم اطمینان در مورد نیت و مقاصد دشمن (Moshirzadeh, 2014, p. 132)؛ از سویی دیگر یکی از مهم ترین مفاهیم کلیدی این رهیافت این است که هدف دولت های تجدید نظر طلب دسترسی به جایگاهی هژمونیک در نظام بین الملل است و خواستار آنند تا توزیع قدرت را به نفع خود تغییر دهند؛ زیرا بقا مستلزم رفتار تهاجمی است.

رویکرد تهاجمی در سیاست خارجی دولت ها همواره وجود داشته، زیرا براساس مؤلفه های رئالیسم بی اعتمادی و فرصت طلبی برای دولت ها به منظور قدرت یابی یا افزایش قدرت یک اصل بوده است، بدین ترتیب از زمان پایان جنگ سرد سیاست خارجی آمریکا با رویکرد رئالیسم تهاجمی اتخاذ شده (Borovsky, 2024, p. 33)، و چنین رویکردی در بازه های زمانی متفاوتی برای هر بازیگر امکان تحقق را دارد. مرشایمر معتقد است که دولت های «طرفدار حفظ وضع موجود» به ندرت در عرصه سیاست جهانی یافت می شوند زیرا ساختار نظام بین الملل انگیزه ای بسیار قوی برای جستجوی فرصت هایی جهت افزایش قدرت به بهای کاهش قدرت رقبا به دولت ها بخشیده و آن ها را بر آن می دارد تا هرگاه منافع بر هزینه ها سنگینی کرد از موقعیت پیش آمده در جهت کسب منافع خود استفاده نمایند. (Mersheimer, 2011, p. 24) همچنین فرید زکریا اظهار می دارد که؛ بهترین راه حل برای رفع مسئله همیشگی عدم قطعیت زندگی بین المللی برای یک دولت این است که با توسل به گسترش متداوم منافع سیاسی اش در خارج، کنترل خود را بر آن محیط افزایش دهد (Burchill et al., 2014, p. 70) در عموم رویکرد رئالیسم تهاجمی برای دولت هایی تعریف می گردد که خواهان تغییر وضع موجود باشند. بدین ترتیب، پندار تغییر وضع موجود به ویژه در سیاست خارجی روسیه در «دکترین پریماکوف»^۱ با خلق ایده چند قطبی به جای تک قطبی (Sazmand, 2011, p. 213) از نیمه دوم دهه قرن بیستم به منظور اعتراضی در برابر یک جانبه گرایی آمریکا و وضعیت موجود مطرح شده بود. کشورهایی که در روند زمانی اقتدار خود را افزایش داده اند نسبت به وضعیت موجود، تردید دارند بر همین اساس رویکرد تهاجمی به سیاست بین الملل در تفکرات و خط مشی آن ها معمول است.

۳. راهبرد امنیتی روسیه در قبال امارت اسلامی

در فوریه ۲۰۲۰، دولت ترامپ به توافقی با امارت اسلامی افغانستان در دوحه دست یافت که بر اساس آن، خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان پیش بینی شده بود. این توافق زمینه ساز خروج کامل نیروهای خارجی در سال ۲۰۲۱ شد، امری که به ایجاد یک خلاء امنیتی در افغانستان انجامید. تحلیل ها نشان می دهند که خروج شتابزده نیروهای خارجی، همراه با فرار ناگهانی اشرف غنی، رئیس جمهور پیشین افغانستان، شرایطی نزدیک به آنارشی را در این کشور و منطقه پدید آورد. این وضعیت، پیامدهای امنیتی

۱. یورگن پریماکوف در سال ۱۹۹۶ الی ۲۰۰۰ مسئولیت سیاست خارجی روسیه را بر عهده داشت و به عنوان اوراسیا گرا شناخته می شد.

قابل توجهی را برای آسیای مرکزی به همراه داشت و نگرانی‌ها در مورد گسترش بی‌ثباتی و افزایش تهدیدات امنیتی فرامرزی را افزایش داد (Mirfakhrai, 2024, p. 232); زیرا در فقدان یک دولت متمرکز و قدرتمند و بدون چشم‌انداز سیاسی طویل‌المدت گروه‌های ترویستی ممکن از وضعیت به نفع خود بهره‌گیرند. هویداست که واژه تروریسم همانند بسیاری از مفاهیم، ابزاری برای رفتار استراتژیکی شده است، از این جهت نه آمریکا و نه روسیه از این تعریف درک یکسانی از این پدیده بعد از سال ۲۰۰۱ نداشته‌اند (Morovati et al., 2022, p. 259); ولی تنها مخرج مشترکی که دولت‌ها نسبت به آن توافق دارند این است که امنیت مهم‌ترین مسئله است. از آنجاییکه آسیای مرکزی از مهم‌ترین مناطق پیرامونی روسیه بوده به نحوی که سیاست‌های منطقه‌ای این کشور در قبال آن، تابع ملاحظات امنیتی و استراتژیک می‌باشد (Simbar & Padervand, 2018, p. 58) و هم‌مرز بودن افغانستان با کشورهای آسیای مرکزی، نقش افغانستان را در راهبردی امنیتی روسیه برجسته می‌سازد.

۳-۱. سازوکارهای امنیتی با محوریت افغانستان

خروج ناگهانی نیروهای غربی از افغانستان و ظهور مجدد امارت اسلامی در این کشور، منجر به ایجاد صحنه جدیدی در عرصه سیاست افغانستان و تغییر جایگاه بازیگران داخلی و خارجی دخیل در این کشور گردید (Davoudi & Kiani, 2024, p. 7). افغانستان به دلیل اینکه ثبات سیاسی را کمتر تجربه کرده شاید جدی‌ترین تهدید نباشد ولی در دسترس‌ترین (Freedman, 2010, p. 170) کشور برای مداخلات بوده؛ از این‌رو ژئوپلیتیک منحصر به فرد افغانستان، این کشور را محل درگیری قدرت‌های بزرگ در بازه‌های زمانی گوناگونی کرده است. تروریسم به عنوان یک مفهوم دارای مولدانی است که می‌توان آن را در شبکه‌های گوناگونی جستجو کرد (Taghvaei, 2021, p. 13). آسیای مرکزی از نگاه روسیه نقطه مهم استراتژیک و همجوار با این کشور تلقی می‌شود و ناامنی در این منطقه در حکم بی‌ثباتی روسیه‌هاست (Mosavi, 2024, p. 155). بدین جهت، با توجه به تهدیدات بالقوه و بالفعل تروریسم، کشورهای منطقه به‌ویژه روسیه نشست‌های امنیتی متعددی را با محوریت افغانستان از سال ۲۰۲۱ الی ۲۰۲۴ برگزار کرده‌اند.

جدول (۱): نشست های امنیتی با محوریت افغانستان از ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۴

نشست	زمان و مکان	محورها
نشست سازمان پیمان امنیت جمعی (CSTO)	۱۳ نوامبر ۲۰۲۱ آستانه، قزاقستان	این نشست با تمرکز بر تهدیدات ناشی از افغانستان، شامل قاچاق مواد مخدر و نفوذ گروه های تروریستی به کشورهای آسیای مرکزی برگزار شد. هدف اصلی آن ایجاد کمربند امنیتی در مرزهای افغانستان بود.
نشست وزرای خارجه کشورهای همسایه افغانستان	۸ سپتامبر ۲۰۲۲ تهران، ایران	این نشست با حضور کشورهای همسایه از جمله ایران، چین، روسیه، و پاکستان برگزار شد و بر مسائل امنیتی، ثبات در افغانستان، و ایجاد حکومتی فراگیر تأکید داشت.
ششمین نشست امنیتی منطقه ای دبیران شورای امنیت ملی	۲۷ ژوئن ۲۰۲۴ بیشکک، قرقیزستان	نمایندگان بلندپایه امنیتی کشورهای همسایه، از جمله هند، ایران، روسیه، چین، و کشورهای آسیای مرکزی، وضعیت امنیتی افغانستان را بررسی کردند. این نشست بر تقویت همکاری های منطقه ای برای جلوگیری از تنش های مرزی و تهدیدات تروریستی متمرکز بود.
نشست چهار جانبه ایران، چین، روسیه و پاکستان	۲۷ سپتامبر ۲۰۲۴ دوشنبه، تاجیکستان	این نشست بر تهدیدات گروه های تروریستی مستقر در افغانستان و راهکارهای همکاری امنیتی برای کنترل اوضاع تمرکز داشت.

منبع (یافته های تحقیق)

روسیه همواره از افغانستان احساس تردید و تهدید دارد، زیرا این کشور در کنار اینکه از لحاظ جغرافیایی در همجوار قرار گرفته؛ بلکه شباهت های فرهنگی، تاریخی و اجتماعی با جمهوری های آسیای مرکزی دارد. بدین ترتیب حوادث افغانستان و تأثیر کشمکش های قدرت در آن بر امنیت منطقه آسیای مرکزی باعث تحلیل و بررسی مفهوم موازنه قدرت در نظریه های نوواقع گرایان (Dehshiri & Mirkazemi, 2022, p. 30) و به ویژه رئالیسم تهاجمی، مبنی بر اینکه دولت ها نمی توانند به همدیگر اعتماد کنند، می شود.

۳-۲. سازوکارهای نظامی به منظور مقابله با تهدیدات

اگرچه امروزه تعاملات و ارزش های مشترک اعضای جامعه بین الملل بر اهداف و رویه های سایر اعضا تأثیر گذار است (Ansary Kargar, ۲۰۲۳, p. ۱۶۵)؛ ولی دولتمردان هنوز هم براساس مفهوم منافع در چارچوب قدرت تفکر و رفتار می کنند. شرایط ناپایدار و غیرقابل اعتماد امنیتی در افغانستان سبب گردیده تا روسیه عمدتاً در همکاری با تاجیکستان و گاهی با ازبکستان، مانورهای نظامی برگزار کند. این رزمایش ها با هدف تقویت آمادگی نظامی برای مقابله با تهدیدات احتمالی از سوی گروه های مسلح در منطقه انجام شده اند.

جدول (۲): مانورهای نظامی روسیه از سال ۲۰۲۱ الی ۲۰۲۴ در مرزهای شمالی افغانستان

زمان	کشورهای دخیل و نوعیت رزمایش
نوامبر ۲۰۲۱	رزمایش سه‌جانبه میان روسیه، تاجیکستان و ازبکستان در منطقه مرزی تاجیکستان و افغانستان. این رزمایش شامل بیش از ۲۵۰۰ سرباز و تجهیزات پیشرفته می‌شد.
آوریل ۲۰۲۳	مانور مشترک نیروهای روسیه و تاجیکستان در میدان آموزشی حرب میدان در نزدیکی مرز افغانستان. این رزمایش تا ۷ آوریل ادامه داشت و تمرکز آن بر مقابله با گروه‌های مسلح غیرقانونی بود.
آوریل ۲۰۲۴	رزمایش جدیدی میان نیروهای روسیه و تاجیکستان، با تمرکز بر همکاری نظامی و آماده‌سازی برای مقابله با نفوذ گروه‌های مسلح. این مانور در پایگاه نظامی ۲۰۱ روسیه در تاجیکستان انجام شد.

منبع (یافته‌های تحقیق)

خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان این گمانه را پدید آورد که ممکن است این هرج مرج منجر به گسترش ناامنی در افغانستان گردد، از این‌رو کشورهایی چون روسیه، چین و ایران نسبت به گسترش فعالیت‌های داعش در افغانستان نگران‌تر بوده و تلاش کردند تا در کنار دولت تازه به قدرت رسیده باقی بمانند، به عبارتی این منطقه همچنان مورد توجه بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است. (Karami & Kouzehgar Kaleji, 2014, p. 128) در اوایل تردیدها و نگرانی‌ها نسبت به حکومت جدید (امارت اسلامی) درمورد تامین امنیت و استقرار نظام سیاسی مشهود بود، ولی رها کردن افغانستان در چنین حالتی هم نمی‌توانست یک عمل عقلایی از سوی کشورهای منطقه محسوب شود.

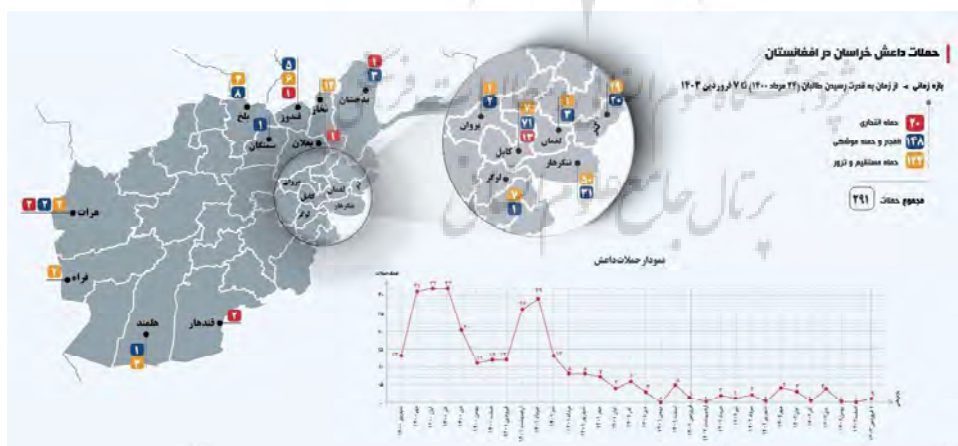
۳-۳. حمایت از سیاست‌های ضد داعشی امارت اسلامی

داعش را شاید بتوان یکی از پدیده‌های نادر در قرن کنونی دانست، ریشه‌های شکل‌گیری داعش به دوره پس از حمله آمریکا به عراق و ورود اعضای القاعده به این کشور باز می‌گردد. این جریان فکری تندرو به‌عنوان تهدید جدی نه تنها برای روسیه بلکه کشورهای زیادی محسوب می‌گردد. گروه داعش داعیه جهاد جهانی و ایجاد خلافت اسلامی جهانی را از جمله اهداف راهبردی خود می‌داند و از ابتدای فعالیتش در سوریه و عراق، ولایت خراسان (افغانستان و بخش‌هایی از آسیای مرکزی) را هم بخشی از اهداف راهبردی خود می‌داند (Eslami & Ansary Kargar, 2024b, p. 140) و چنین باورهایی باعث شده تا روسیه و کشورهای منطقه نگرانی امنیتی داشته باشند.

در سال ۲۰۱۵، گروه بین‌المللی بحران گزارش داد که بین ۲۰۰۰ تا ۴۰۰۰ نفر از مردم آسیای مرکزی در کنار داعش می‌جنگند، برخی از تحلیل‌گران این تعداد را تا ۱۲۰۰۰ نفر تخمین زده‌اند که عمده آنان از ازبکستان،

تاجیکستان و ترکمنستان هستند (Akhavan Kazemi et al., 2018, p. 12). بدون شک بازگشت آنان از جنگ سوریه به منطقه آسیای مرکزی باعث وخیم‌تر شدن مشکلات امنیتی برای این دولت و حامیان‌شان شده است. نمونه بارز چنین نگرانی حمله داعش به سالن کنسرت شهر کروکوس روسیه^۱ است که منفجر به کشته شدن ۱۴۳ نفر و زخمی شدن ۱۸۲ نفر گردید.

آنچه که امروز منشأ برخی از وجوه قدرت‌یابی فعالیت‌های تروریستی در سراسر جهان شده، ریشه در نبود همکاری‌های مطلوب کشورهای مختلف در دنیا برای مبارزه با تروریسم دارد (Esmailzadeh, 2024, p. 3)؛ گرچه حکومت امارت اسلامی با سیاست ضد داعشی فعالیت‌های آن‌ها را محدود کرده؛ ولی تهدیدات این گروه هنوز جدی است، ترور خلیل الرحمن حقانی^۲ وزیر امور مهاجرین به‌عنوان یکی از بالاترین مقام در حکومت امارت اسلامی نشان می‌دهد که داعش هنوز دارای قابلیت فعالیت‌های اجرایی است. برعلاوه، براساس گزارش کمیته تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل از فعالیت القاعده تحت حاکمیت حکومت کنونی ابراز نگرانی شده، در بخشی از گزارش آمده که در یک سال گذشته، گروه القاعده فعالیت سازمانی و جذب نیرو را از سر گرفته و در پنج ولایت (استان) از جمله کابل و ننگرهار مراکز آموزشی ایجاد کرده است (BBC persian, 2024b)؛ در عین حال حکومت طالبان این گزارش را رد و بارها تأکید کرده که از خاک افغانستان هیچ تهدیدی متوجه کشورهای همسایه و منطقه نخواهد شد. براساس اینفوگرافیک حملات داعش شاخه خراسان (۲۰۲۱ - ۲۰۲۳) نشان می‌دهد که از زمان به قدرت رسیدن حکومت امارت اسلامی، فعالیت این گروه به شدت کاهش یافته و از دید روسیه سیاست‌های ضد داعشی طالبان گامی مثبت در امر مبارزه با تروریسم است.

شکل ۱: اینفوگرافیک حملات داعش خراسان منبع: (Hosseini & Akhgari, ۲۰۲۴)

۱. این حمله در ۲۰ مارچ ۲۰۲۴ شهر کروکوس در کراسنوغورسک، نزدیکی مسکو اتفاق افتاد.
۲. خلیل الرحمن حقانی (از چهره‌های مطرح در شبکه حقانی) در ۱۱ دسامبر ۲۰۲۴ در یک عمل انتحاری کشته و داعش مسئولیت آن را بر عهده گرفت.

کاهش چشمگیر فعالیت‌های داعش و اهمیت مبارزه با تهدیدات بالقوه و بالفعلی که در افغانستان وجود دارد سبب گردید که آقای پوتین در پایان نشست سازمان همکاری شانگهای^۱، حکومت امارت اسلامی را متحد در برابر هراس افگنی بخواند (Ebadi, n.d.) و این پیام نشان دهنده آن است که کشورهایی چون روسیه، چین و ایران حکومت کنونی را بهترین شریک در امر مبارزه با داعش می‌دانند.

۴. تعاملات سیاسی منطقه‌ای روسیه با امارت اسلامی (ضد یک‌جانبه‌گرایی با آمریکا)

افغانستان بیشتر از ۴ دهه است که با بحران بی‌ثباتی و جنگ مواجه است (Wahidy & Attar, 2021, p. 241) و یکی از عمده‌ترین چالش‌های فراروی حکومت امارت اسلامی موضوع به رسمیت شناخته نشدن است، این موضوع بر مشروعیت حکومت تأثیر می‌گذارد و ممکن است آن‌ها را در انزوای سیاسی قرار دهد. حتی این باور که امنیت یک مفهوم کاملاً سیاسی است (Buzan, ۲۰۱۰, p. ۲۵) شاید دور از واقعیت نباشد؛ زیرا دولت‌ها تا زمانی که محور بحث قدرت‌های منطقه نباشد و در مسائل مهم سیاسی دخیل نگردد، انزوای آن فرا می‌رسد.

امارت اسلامی تا اکنون به صورت رسمی توسط هیچ واحد سیاسی به صورت صریح به رسمیت شناخته نشده است (البته تحرکات منطقه‌ای در این راستا وجود دارد) به استثنای چین که استوارنامهٔ سفیر طالبان بلال کریمی، توسط رئیس‌جمهور چین شی جین پینگ، به تاریخ ۱۰ بهمن/دلو ۱۴۰۲ مطابق ۳۰ جنوری ۲۰۲۴ به صورت رسمی پذیرفته شد. (Eslami & Ansary Kargar, 2024a, p. 124) آنچه قابل انکار نیست، این است که بازیگران جدید در کابل به عنوان یک واقعیت موجود شناسایی (دوفاکتو) شده؛ بدین جهت روسیه تلاش کرده تا با حکومت امارت اسلامی همکاری‌های سیاسی داشته باشد. عموماً در سال‌های اولیه استقرار نظم جدید، کشورها معمولاً با مشکلات اقتصادی مواجه می‌شوند (Fakhari, 2024, p. 98) و امارت اسلامی هم برای بازسازی امور اقتصادی خود در کنار حمایت‌های سیاسی به همکاران اقتصادی چون روسیه، چین و ایران هم نیاز دارد.

براساس نظریه رئالیسم تهاجمی، مبنی بر اینکه وقتی قدرت‌های بزرگ با تهدید مواجه می‌شوند توجه چندانی به ایدئولوژی نکرده و در جستجوی شرکای متحد می‌گردند (Mersheimer, 2011, p. 55)، روسیه، با در نظر گرفتن منافع استراتژیک خود در منطقه، گامی کم‌سابقه در راستای شناسایی سیاسی حکومت طالبان برداشته است. در همین راستا، پارلمان روسیه با تصویب قانونی به حذف طالبان از فهرست سازمان‌های تروریستی ممنوعه رأی داده است (BBC persian, 2024c). این اقدام را می‌توان به عنوان بخشی از سیاست واقع‌گرایانه روسیه در منطقه تعبیر کرد که به دنبال تثبیت نفوذ ژئوپلیتیکی و تأمین منافع امنیتی و سیاسی خود است. تغییر موضع روسیه نسبت به طالبان نشان‌دهنده تلاش این کشور برای بهره‌برداری از تغییرات سیاسی در افغانستان و استفاده از فرصت‌های ایجاد شده برای تأثیرگذاری بر معادلات منطقه‌ای است.

۱. نشست سران کشورهای عضو همکاری شانگهای روز ۵ شنبه ۴ جولای ۲۰۲۴ در قزاقستان برگزار گردید

دولت‌ها تحت شرایط متفاوت، رفتاری متفاوت دارند (Waltz, 2019, p. 51) بر همین اساس و با رویکرد رئالیسم تهاجمی مبنی بر اینکه محیط بین‌الملل «خوش خیم» نیست و دولت‌ها در چنین وضعیتی بیشتر در جستجوی منافع و امنیت خود هستند. در روابط بین دولت‌ها، مفهوم منافع در چارچوب قدرت راهنمای اصلی واقع‌گرایی سیاسی محسوب می‌شود؛ اگرچه بازیگران تلاش می‌ورزند که استقلال سیاسی در مفهومی گسترده‌تر یعنی توانایی زندگی بدون کمک یا تأثیرپذیری از دیگران (Khani & Sarhangpour, 2024, p. 112) را به‌ویژه در عرصه بیرونی حفظ کنند ولی پویای منطقه‌ای و امنیتی سبب شده تا روسیه برای نیل به خواست راهبردی خود، ژئوپلیتیک افغانستان را در نظر بگیرد. ساختار نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد، به زعم عده‌ای از اندیشمندان نوعی ساختار تک قطبی تحلیل می‌شود که در آن آمریکا قدرتی بلا منازع بوده و در این نظام، برقراری موازنه سخت سنتی علیه تنها ابر قدرت امکان پذیر نیست (Ranjesh & Bornah, 2022, p. 39)؛ لیکن تحولات بعد از سال ۲۰۰۱ سبب گردید تا بازیگران منطقه‌ای، همسایگان افغانستان و قدرت‌های فرامنطقه‌ای همراه با هم‌پیمانانشان که در امور افغانستان به‌صورت قابل ملاحظه‌ای دخیل بودند نسبت به این پندار که آمریکا تنها هژمون جهانی هست مردد شوند.

یک‌جانبه‌گرایی آمریکا در نتیجه تحولات اخیر (جنگ اوکراین، مناقشه اسرائیل - فلسطین و تنش‌های چین - تایوان) به چالش کشیده شده (Eslami & Ansary Kargar, 2024b, p. 146) و حضور حکومت امارت اسلامی در صف ضد یک‌جانبه‌گرایی آمریکا یکی از مهم‌ترین اهداف استراتژیک مسکو از لحاظ سیاسی است. یکی از شاخص‌های اصلی سیاست و علم سیاست «استفاده از امکانات» است، از آنجائیکه حکومت کنونی هنوز به رسمیت شناخته نشده و این عدم شناسایی ناشی از سیاست‌های آمریکا در سطح جهانی است، به این معنی که طالبان، آمریکا و متحدینش را عامل اصلی در برابر به رسمیت شناخته نشدن می‌دانند و چنین پنداری آن‌ها را در صف ضد یک‌جانبه‌گرایی آمریکا قرار می‌دهد. گرچه حمایت جهانی از آمریکا در ۱۱ سپتامبر هم اظهار همدردی بود و هم تأکید مصلحتی بر وفاداری (Brzezinski, 2017, p. 51) ولی چنین وفاداری در سیاست بین‌الملل نمی‌توانست پایدار و همیشگی باقی بماند.

۴-۱. الگوی فرمت مسکو/ کمیته تماس منطقه‌ای

فرمت مسکو به‌عنوان یک سری گفتگوهای منطقه‌ای در سال ۲۰۱۷ به‌عنوان پلتفرمی از جانب روسیه راه اندازی شد. حضور نیروهای آمریکایی در افغانستان و ایجاد یک دولت همسو با منافع غرب، روسیه تأثیرگذاری خود را در کابل تا حدودی از دست داده بود. مبنای شکل‌گیری این فرمت در واقع جستجوی راه حلی برای عبور از بحران در افغانستان قلمداد می‌گردید که در اصل با میزبانی و تسهیل گفتمان بین الافغانی توسط روسیه (Stepanova, 2021, p. 4) فرمت مسکو بدیلی برای پلتفرمی شد که آمریکا آغاز کرده بود. کمیته تماس منطقه‌ای ابتکار ایران در چارچوب فرمت مسکو است، افغانستان به‌دلیل مرز مشترک طولانی با این کشور و روابط ژئوپلیتیکی و تبادل اقتصادی از مهم‌ترین همسایگان ایران محسوب می‌شود (Karimifard, 2021, p. 50)؛ از این‌رو، این کشور تلاش کرده تا تهدیدات امنیتی خود را از طریق فرمت

مسکو رفع نماید.

اتخاذ رویکردهای یک جانبه گرایانه در عرصه بین الملل و تلاش برای برهم زدن توازن راهبردی، به عنوان تهدیدات خارجی مهمی برای روسیه محسوب می شود. بر این اساس، روسیه از سال ۲۰۱۷ در چارچوب فرمت مسکو کوشیده است تا روند مذاکرات صلح افغانستان را به گونه ای طراحی کند که به یک جانبه گرایی ایالات متحده در منطقه آسیای مرکزی پایان دهد.

جدول (۳): برگزاری نشست های فرمت مسکو با محوریت افغانستان از ۲۰۲۱ - ۲۰۲۴

زمان و تاریخ نشست	اشتراک کنندگان و محتویات نشست
مسکو (۲۰ اکتوبر ۲۰۲۱)	این نشست با حضور نمایندگان روسیه، چین، ایران، پاکستان، هند، و کشورهای آسیای مرکزی از جمله ازبکستان، تاجیکستان، ترکمنستان و قزاقستان تشکیل شد. همچنین هیأتی از امارت اسلامی نیز برای اولین بار در این نشست حضور یافت. محورهای نشست: تشکیل دولت فراگیر، مبارزه با تروریسم، امنیت منطقه ای و اوضاع انسانی و اقتصادی افغانستان
مسکو (۱۶ نوامبر ۲۰۲۲)	نمایندگان ده کشور روسیه، چین، هند، ایران، پاکستان، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان. عدم دعوت طالبان در این نشست به دلیل ناکامی طالبان در ایجاد حکومت فراگیر در افغانستان و عدم اجرای تعهدات خود در زمینه حقوق بشر.
شهر کازان روسیه (۳۰ سپتامبر ۲۰۲۳)	در این نشست کشورهای آسیای مرکزی به شمول چین و ایران از سیاست های ضد داعشی امارت اسلامی قدردانی کرده و به مسائل مهمی مانند ایجاد دولت فراگیر در افغانستان، مبارزه با تروریسم، و مقابله با جرایم مرتبط با مواد مخدر اختصاص داشت.
مسکو (۴ اکتوبر ۲۰۲۴)	این نشست با حضور نمایندگان ویژه از کشورهای منطقه شامل روسیه، چین، هند، ایران، پاکستان، تاجیکستان، ازبکستان، قزاقستان، و قرقیزستان برگزار گردید. از سوی افغانستان نیز هیأتی به ریاست امیرخان متقی، سرپرست وزارت خارجه طالبان، در این نشست حضور داشت. همکاری های منطقه ای برای مقابله با تهدیدات امنیتی و بهبود شرایط اقتصادی در افغانستان، برخورد یکسان طالبان با تمام گروه های تهدید کننده امنیت منطقه ای از مباحث کلی این نشست بود.

منبع (یافته های تحقیق)

نشست های فرمت مسکو، اگرچه در ظاهر بر مسائل امنیتی متمرکز است، در عمق خود نشان دهنده رویکردی چندوجهی است که ابعاد سیاسی و استراتژیک را نیز در بر می گیرد. حضور امارت اسلامی در

این نشست‌ها، فراتر از دغدغه‌های امنیتی، فرصتی برای روسیه فراهم کرده تا از طریق مانورهای سیاسی، نفوذ منطقه‌ای خود را تقویت کند. راه‌اندازی فرمت مسکو و حمایت از ابتکار کمیته تماس منطقه‌ای که به رهبری ایران شکل گرفته، بخشی از استراتژی روسیه برای ایجاد نوعی همگرایی با امارت اسلامی است. این اقدامات نشان می‌دهد که روسیه با تلفیق مسائل امنیتی و سیاسی، تلاش دارد نه تنها نگرانی‌های منطقه‌ای را مدیریت کند، بلکه از این فضا برای تقویت موقعیت راهبردی خود در تعاملات منطقه‌ای بهره ببرد. چنین رویکردی بیانگر درکی عمیق از تحولات منطقه‌ای و نقش‌آفرینی فعال در نظم نوین آسیای مرکزی است. از نظر تاریخی یکی از مهم‌ترین عوامل تحولات ساختاری بین‌المللی، تغییر توانمندی‌ها و سیاست‌های قدرت‌های بزرگ بوده است. (Pourlak, 2022, p. 234) عدم حضور آمریکا در کنار اینکه یک دستاورد استراتژیکی قلمداد می‌شد به همان میزان یک چالش هم بود؛ چون در این بزنگاه احتمال هرج و مرج و گسترش ناامنی در منطقه آسیای مرکزی به‌عنوان یک سناریو وجود داشت و چگونگی تعامل موثر با حکومت جدید را می‌طلبید.

۴-۲. نفوذ در نشست‌های سیاسی منطقه‌ای (نشست‌های دوحه)

در نگاه رئالیستی قدرت‌های بزرگ منافع را در زبان نوع دوستی تعریف می‌کنند. (Brown & Ainley, 2012, p. 33) نشست‌های دوحه با ابتکار سازمان ملل در امور افغانستان برگزار می‌گردد، ولی از آنجاییکه طراحان اصلی چنین نشست‌هایی کشورهای غربی هستند، نه تنها روسیه بلکه امارت اسلامی نسبت به اهداف آن تردید دارند. ظاهراً روسیه از عدم بحران در روابط امارت اسلامی با کشورهای غربی نگران نیست ولی از عادی سازی و عادی شدن روابط، احساس تهدید و تردید می‌کند. روسیه تلاش کرده تا حکومت امارت اسلامی را در نشست‌های سیاسی دوحه در کنار خود داشته باشد و به نحوی ابتکار عمل کمیته تماس منطقه‌ای را جایگزین نشست‌های دوحه نماید؛ زیرا روسیه و به‌ویژه اعضای فرمت مسکو از اینکه روند سیاسی افغانستان به دست کشورهای غربی قرار گیرد، احساس نگرانی دارند. به تعبیری آن‌ها از برقراری روابط طالبان با آمریکا نگران نیستند بلکه از عادی شدن روابط نگران هستند.

جدول (۴): نشست‌های دوحه با محوریت افغانستان

نشست‌های دوحه	محتویات نشست
نشست اول دوحه (ماه می ۲۰۲۳)	هدف آن بحث درباره ممنوعیت‌های جدید اعمال شده بر زنان و مسائل مربوط به حکمرانی طالبان بود. این نشست توسط سازمان ملل متحد میزبانی شد. نشست پست درهای بسته با حضور نمایندگان ۲۱ کشور به شمول ایالات متحده، چین، روسیه، ایران، پاکستان، تاجیکستان، ازبیکستان، قزاقستان، قرغیزستان، ترکمنستان، ترکیه، جاپان، هند، اندونزی، امارات متحده عربی، قطر، عربستان، بریتانیا، فرانسه، آلمان و ناروی و هم‌چنان نمایندگان اتحادیه‌ی اروپا و سازمان همکاری اسلامی و امارت اسلامی دعوت نشده بود.
نشست دوم دوحه (۱۸-۱۹ فوریه ۲۰۲۴)	این نشست به بررسی نقش سازمان ملل متحد در افغانستان و امکان تعیین فرستاده ویژه جدید پرداخت. امارت اسلامی در این نشست غایب بود. گرچه امارت اسلامی در نشست دعوت شد اما به دلیل عدم پذیرش شرایطشان، این دعوت را رد کردند. آن‌ها خواستار این بودند که تنها نماینده افغانستان در این گفتگوها باشند.
نشست سوم دوحه (۳۰ و اول جولای ۲۰۲۴)	این نشست با تمرکز بر روابط افغانستان با جامعه بین‌المللی برگزار شد. نمایندگان کشورهای مختلف شرکت و طالبان نیز تمایل به حضور نشان دادند. مباحث اصلی شامل کمک‌های بشردوستانه و مسائل امنیتی بود. این نشست به‌عنوان گامی برای حفظ موضوع افغانستان در اولویت جهانی تلقی شد.

منبع (یافته‌های تحقیق)

در رخ دیگر قضیه، کمیته تماس منطقه‌ای به‌عنوان ابزاری است که سیاست‌های حکومت کنونی را سازماندهی و طراحی می‌کند؛ زیرا آن‌ها نگران هستند که اگر کشورهای منطقه برای حل بحران افغانستان اقدامی نکنند ممکن است آمریکا (به‌ویژه با به قدرت رسیدن دونالد ترامپ) ابتکار عمل را گرفته و مجدداً در منطقه زمینه نفوذ سیاسی خود را فراهم سازد؛ زیرا آمریکا در نتیجه جنگ فرسایشی دچار تحلیل توان استراتژیک گردید (Pourolak, 2022, p. 234). بنابراین کمیته تماس تلاش می‌ورزد تا ابتکار عمل به دست غرب و هم‌پیمانانش قرار نگیرد و نمونه بارز تلاش‌های اعضای فرمت مسکو به‌ویژه روسیه را می‌توان در حمایت آن‌ها از عدم اشتراک طالبان در نشست دوحه دید، روسیه و سایر کشورهای عضو از عدم اشتراک طالبان در نشست دوحه^۱ تمجید می‌کند (BBC persian, 2024a) و نشست دوحه بدون حضور طالبان در واقع یک شکست تمام عیار برای آمریکا و متحدینش شد. چنین حمایت‌های سیاسی از طالبان سبب

۱. نشست دو روزه دوحه با میزبانی سازمان ملل که در تاریخ ۱۸-۱۹ فوریه ۲۰۲۴ برگزار شد و طالبان در آن شرکت نکردند.

گردید که آن‌ها بتوانند در سومین نشست دوحه^۱ خواسته‌ها و منافع خود را به‌عنوان پیش‌شرط در اشتراک به برگزار کنندگان بقبولاند (Seerat, n.d). و این نشان می‌دهد که فرمت مسکو تا چه اندازه در تبیین و تعیین سیاست‌های منطقه‌ای طالبان به جای نشست‌های دوحه دخیل هست. مضافاً اینکه روسیه و کشورهای منطقه به‌ویژه چین همواره تلاش کرده‌اند تا در استراتژی سیاست خارجی خود، نظم نوین جهانی چند قطبی را پایه‌ریزی کنند (Koolae & Tishevar, 2013, p. 64) و برای نیل به چنین هدفی، افغانستان مورد توجه جدی آن‌ها است.

نتیجه‌گیری

روسیه به‌عنوان یکی از بازیگران کلیدی در منطقه آسیای مرکزی، همواره تحت تأثیر تحولات داخلی افغانستان قرار داشته است. نزدیکی جغرافیایی افغانستان به «حیاط خلوت» روسیه، یعنی کشورهای آسیای مرکزی، موجب شده است تا این کشور رویکردی حساس و استراتژیک نسبت به تحولات افغانستان اتخاذ کند. در این راستا، سیاست‌ها و راهبردهای سیاسی و امنیتی روسیه در قبال افغانستان گاه تعارض‌آمیز و گاه مبتنی بر همکاری بوده است.

حضور نیروهای آمریکایی در افغانستان از سال ۲۰۰۱، روسیه را به اتخاذ راهبردی تقابلی واداشت، اما با خروج نیروهای آمریکایی، شرایط ایجاب کرد که مسکو سیاست تعامل با بازیگران جدید در کابل را در پیش بگیرد. حکومت امارت اسلامی که در سال ۲۰۲۱ مجدداً به قدرت رسید، برای تأمین ثبات و امنیت داخلی خود به همکاری‌های منطقه‌ای نیاز مبرمی دارد. از طریق این همکاری‌ها، کابل می‌تواند زمینه‌های ثبات سیاسی و رشد اقتصادی را فراهم کند. اگرچه برخی کشورهای منطقه حاکمیت امارت اسلامی را فرصتی برای تأمین منافع خود می‌دانند، اما تهدیدات امنیتی ناشی از وضعیت افغانستان همچنان از مهم‌ترین دغدغه‌های آن‌ها محسوب می‌شود.

روسیه از سال ۲۰۱۷، هم‌زمان با آغاز مذاکرات صلح طالبان و دولت جمهوری، تلاش کرده است راهبردهای امنیتی خود را با انگاره «یک روز پس از آمریکا» بازطراحی کند. در چارچوب سند راهبردی امنیت ملی ۲۰۲۱، روسیه با نگاهی گسترده به مفهوم امنیت، کشورهای آسیای مرکزی و مبارزه با تروریسم را از جمله عرصه‌های تهدیدات امنیتی خود می‌داند. بر این اساس، نحوه تعامل با حکومت امارت اسلامی که هم‌مرز با کشورهای آسیای مرکزی است، برای مسکو از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

راهبردهای امنیتی روسیه در قبال امارت اسلامی شامل نشست‌های امنیتی، رزمایش‌های نظامی و مکانیسم‌های همکاری امنیتی است. این راهبردها علاوه بر بازتاب نگرانی‌های روسیه، نشان‌دهنده چشم‌اندازی از تعاملات مبتنی بر منافع مشترک نیز هستند. از آنجا که حکومت امارت اسلامی از نظر امنیتی آسیب‌پذیر و تأثیرپذیر است، همکاری امنیتی میان روسیه و این حکومت در مقابله با تهدیدات

۱. سومین نشست در ۳۰ و اول جولای ۲۰۲۴ در دوحه برگزار گردید و طالبان با قبولاندن پیش شرط هایشان در این نشست شرکت کردند.

مشترک، ضرورتی اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد.

در بُعد سیاسی، حکومت امارت اسلامی همچنان با مشکل به رسمیت شناخته شدن در سطح بین‌المللی مواجه است. روسیه برای حفظ طالبان در کنار خود، تلاش کرده است این بازیگر را در جهت تقویت سیاست ضد یک‌جانبه‌گرایی با آمریکا قرار دهد. مکانیسم‌هایی چون فرمت مسکو و کمیته تماس منطقه‌ای به‌عنوان ابتکار عمل‌های روسیه طراحی شده‌اند تا به امارت اسلامی در کسب مشروعیت منطقه‌ای کمک کنند. در عین حال، روسیه نسبت به ابتکار عمل کشورهای غربی، به‌ویژه آمریکا، که از طریق نشست‌های دوحه در پی عادی‌سازی روابط با طالبان هستند، با تردید و نگرانی می‌نگرد. این نگرانی ناشی از احتمال نفوذ سیاسی غرب در منطقه است. به همین دلیل، روسیه تلاش می‌کند نقش مؤثری در جهت‌گیری‌های سیاسی امارت اسلامی ایفا کند تا از تبدیل افغانستان به پایگاه نفوذ رقبای خود جلوگیری نماید.

References

1. Ajili, H., & Rezaei, N. (2018). Defensive and Offensive Realism (A Theoretical Framework for Analyzing Events and Developments in the Persian Gulf). *Journal of National Security*, 8(27), 165–198. https://ns.sndu.ac.ir/article_167_59336c01d-3026f386667a7572d1d0ca0.pdf?lang=en (in persian)
2. Akhavan Kazemi, M., Sadeghi, S. S., & Lotfi, K. (2018). Analysis of the Socio-Political Context of Daesh's Presence in Central Asia (from the Threat of Infiltration to the Reality of Presence). *Central Eurasia Studies*, 11(1), 1–21. <https://doi.org/10.22059/jcep.2018.137298.449615> (in persian)
3. Ansary Kargar, A. (2023). Explaining the Reference of the International Community and Global Society for Protests in the International System. *Ghalib scientific-research quarterly*, 12(3), 165–181. <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.12.I.3.11> (in persian)
4. BBC persian. (2024a, February 19). End of the Doha Meeting: Guterres' Concern over the "Deadlock" in Agreement with the Taliban and Russia's Refusal to Meet with Representatives of Afghan Civil Society. <https://www.bbc.com/persian/articles/c3g0yel5ydvo>
5. BBC persian. (2024b, July 12). The UN Security Council: Afghanistan has become a safe haven for Al-Qaeda and the Pakistani Taliban. <https://www.bbc.com/persian/articles/cz5r6m4ex1lo>
6. BBC persian. (2024c, December 10). Russia is seeking to recognize the Taliban government. <https://www.bbc.com/persian/articles/c0ewgqvlr4xo>
7. Borovsky, Y. V. (2024). THE VIEW OF OFFENSIVE REALISM AND LIBERALISM ON U.S. FOREIGN POLICY. *Polis (Russian Federation)*, 2024(1), 21–35. Scopus. <https://doi.org/10.17976/jpps/2024.01.03>
8. Brown, C., & Ainley, K. (2012). *Understanding International Relations* (M. J. Ranjkesh & F. Salavati Toroghi, Trans.). Marandiz.
9. Brzezinski, Z. K. (2017). *The choice: Global domination or global leadership* (A. H. Norouzi, Trans.; 3th ed.). Nashreny.
10. Burchill, S., Linklater, A., Devetak, R., & Donnelly, J. (2014). *Theories of International Relations* (H. Moshirzadeh & R. Talebi Arani, Trans.; 2th ed.). Mizan Legal Foundation.
11. Buzan, B. (2010). *People, State and Fear* (Institute of Strategic Studies, Trans.). Institute of Strategic Studies.
12. Davoudi, M., & Kiani, D. (2024). Russia and Afghanistan after the rise of the Taliban. *World Politics*, 13(2), 7–29. <https://doi.org/10.22124/wp.2023.22888.3066>
13. Dehshiri, M., & Mirkazemi, S. M. (2022). Afghanistan Role in Campaigns of Central Asia Security Complex from 2000 to 2020. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 27(116),

- 29–58 (in persian)
14. Ebadi. (n.d.). Putin: “Taliban” Allies Fight Against Terrorism. TOLONews. Retrieved December 27, 2024, from <https://tolonews.com/afghanistan-189590>
 15. Eslami, R., & Ansary Kargar, A. (2024b). Taliban and the Shanghai Cooperation Organization: Impact on the Politics and Economy. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 30(125), 121–158. http://ca.ipisjournals.ir/article_714201_Oba210414709d19c0d-324b8e352dc16c.pdf?lang=en (in persian)
 16. Esmailzadeh, Y. (2024). Logical Frameworks and Requirements of Global Convergence in Counter-Terrorism Policy. *Iranian Research Letter of International Politics*, 12(2). <https://doi.org/10.22067/irlip.2022.77449.1295> (in persian)
 17. Fakhari, R. (2024). Afghanistan’s political economy in the post-Taliban era (2021–2024). *Central Asia and The Caucasus Journal*, 30(Special issue on Afghanistan), 97–128. (in persian)
 18. Freedman, L. (2010). Deterrence (R. Talebi Arani & A. Ghahremanpour Banab, Trans.). Institute for Strategic Studies.
 19. Ghavam, S. A.-A. (2013). Principle of Foreign Policy and International Politics. SAMT. (in persian)
 20. Griffiths, M. (2023). *International Relations Theory for the Twenty-First Century* (A. Tayyeb, Trans.; 6th ed.). Nashreney.
 21. Haidari, M. T., & Simbar, R. (2024). The challenges of establishing a national government in Afghanistan: With an emphasis on the role of regional powers and transregional (2001–2021). *Central Asia and The Caucasus Journal*, 30(Special issue on Afghanistan), 3–42. (in persian)
 22. Hosseini, J., & Akhgari, S. (2024, April 2). Institute for East Strategic Studies—Mapping ISKP attacks in Afghanistan. Institute for East Strategic Studies; Institute for East Strategic Studies. <https://www.iess.ir/en/event/2821/>
 23. Jamshidi, M., & Nooralivand, Y. (2024). Neighborhood and Integration: The Foreign Policy Doctrine of the Raisi Administration. *Strategic Studies Quarterly*, 26(4), 7–28. <https://doi.org/10.22034/ssq.2024.192302> (in persian)
 24. Kakar, J. U. D., & Yousif, M. (2022). US withdrawal & taliban regime in Afghanistan: Implications for regional stability. *Pakistan Journal of Social Research*, 4, 167–179. <https://pjsr.com.pk/wp-content/uploads/2022/08/18.-Vol.-4.-Issue-1.-March-2022-Yousif-Kakar-US-Withdrawal-Taliban.pdf>
 25. Karami, J. (2024). Russian Geopolitical School: Permanent Dilemma of Vulnerability and Expansionism. *Central Eurasia Studies*, 17(1), 309–333. <https://doi.org/10.22059/jcep.2024.374703.450211> (in persian)

26. Karami, J., & Kouzehgar Kaleji, V. (2014). Counter-Hegemonic Models of Iran, Russia and China in Central Asia. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 20(85), 127-159(in persaian)
27. Karimifard, H. (2021). Iran's foreign policy towards the Taliban. *Middle East Studies*, 28(3), 41-60. (in persaian)
28. Khani, M. H., & Sarhangpour, P. (2024). The Concept of Independence in International Relations, A Case Study of Russian Policy towards CIS Countries. *Central Eurasia Studies*, 17(1), 107-129. <https://doi.org/10.22059/jcep.2024.379968.450244> (in persaian)
29. Koolae, E., & Tisheyar, M. (2013). Role of the Shanghai Cooperation Organization in Security Building in Afghanistan. *World Politics*, 1(2), 61-84 (in persaian)
30. Mersheimer, J. (2011). *The Tragedy of Great Power Politics* (Q. Cheginizadeh, Trans.; 3th ed.). Institute for Political and International Studies.
31. Mirfakhrai, S. H. (2024). Security order of Central Asia after 2021: Strategic considerations of the Islamic Republic of Iran. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 30(125), 225-244 (in persaian)
32. Morgenthau, H. J. (2014). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (H. Moshirzadeh, Trans.; 5th ed.). Publications of the Ministry of Foreign Affairs.
33. Morovati, L., Ghorbani Sheikhneshtin, A., & Monavari, A. (2022). The process of confronting America and Russia with terrorism; From confrontation to interaction. *World Politics*, 11(4), 259-288. <https://doi.org/10.22124/wp.2023.23585.3119> (in persaian)
34. Mosavi, S. M. T. (2024). The Impact of Russia's strategy in Central Asia on Security of Afghanistan (2001-2020). *Central Asia and The Caucasus Journal*, 30(Special issue on Afghanistan), 155-178 (in persaian)
35. Moshirzadeh, H. (2014). *Development in International Relations Theories* (6th ed.). SAMT. (in persaian)
36. Poulak, S. (2022). US withdrawal from Afghanistan; Reflection of Rebalancing Strategy. *Political and International Approaches*, 13(2), 233-258. <https://doi.org/10.29252/piaj.2022.224020.1139>
37. Ranjkesh, M. J., & Bornah, F. (2022). The International Organizations Position in Soft Balancing in Post-Cold War Era. *International Relations Researches*, 12(4), 403-371. <https://doi.org/10.22034/irr.2022.163680>
38. Rashed, M., & Haidari, M. J. (2024). Failed State and Transformation of Political System in Afghanistan and Its Consequences. *Central Eurasia Studies*, 17(1), 131-152. <https://doi.org/10.22059/jcep.2024.375913.450216> (in persaian)
39. Sazmand, B. (2011). *Foreign Policies of Great Powers*. Tehran International Studies & Research Institute. (in persaian)
40. Seerat, H. (n.d.). *The Third Doha Meeting: With the Presence of the Tal-*

- iban and Without Women. dw.com. Retrieved December 27, 2024, from <https://www.dw.com/fa-af/%D9%86%D8%B4%D8%B3%D8%AA-%D8%B3%D9%88%D9%85-%D8%AF%D9%88%D8%AD%D9%87-%D8%A8%D8%A7-%D8%AD%D8%B6%D9%88%D8%B1-%D8%B7%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%A7%D9%86-%D9%88-%D8%A8%D8%AF%D9%88%D9%86-%D8%B2%D9%86%D8%A7%D9%86/a-69468841>
41. Seifzadeh, S. H. (2014). Theory—Building in International Relations fundamentals and Paradigms. SAMT. (in persian)
 42. Slmbar, R., & Padervand, M. (2018). Russia Foreign Policy Challenges in Central Asia: Putin's Second Presidency. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 24(101), 57–85 (in persian)
 43. Sinaee, V., Mahrough, F., & Mozdkhah, E. (2024). Iran and the active neighborhood strategy; Fractal modeling in regional foreign policy. *Iranian Research Letter of International Politics*, 12(2). <https://doi.org/10.22067/irlip.2024.81607.1372> (in persian)
 44. Stepanova, E. (2021). Russia and the Search for a Negotiated Solution in Afghanistan. *Europe - Asia Studies*, 73(5), 928–952. Scopus. <https://doi.org/10.1080/09668136.2020.1826908>
 45. Taghvaei, A. (2021). Modeling the future of the preventive war on terror doctrine based on bush September 11 policy. *Journal of Politics and International Relations*, 5(10), 7–29. <https://doi.org/10.22080/jpir.2022.21292.1212> (in persian)
 46. Tzu, S. (2024). *The Art of War* (M. J. Nemati, Trans.). Yushita.
 47. Wahidy, R., & Attar, S. (2021). Sino-U.S. Rivalry in Central Asia and its Implications for the Afghan Peace Process (2001–2020). *Journal of Politics and International Relations*, 5(10), 239–259. <https://doi.org/10.22080/jpir.2022.23293.1282>
 48. Waltz, K. N. (2019). *Man, the State and War: A Theoretical Analysis* (M. R. Rostami, Trans.). Saleh.
 49. Yousefi, M., & Habibi, R. (2022). Analysis of Russian Strategic Documents (National Security Strategy, Military Doctrine and Foreign Policy Concept). *Interdisciplinary Studies on Strategic Knowledge*, 6(23), 235–262.

COPYRIGHTS

©2025 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

